

УДК 378.1:355.23

Юрій ЮРЧУК,

*кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія
Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький*

Микола МАЦИШИН,

*кандидат педагогічних наук, Національна академія Державної
прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький*

Ігор ЛОПАТКІН,

*Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ КУРСАНТІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ

Виконання курсантами обов'язків керівника заняття є однією з ланок комплексної системи підготовки висококваліфікованих спеціалістів для підрозділів ДПСУ, що сприяє глибокому засвоєнню програмного матеріалу, виробленню методичних навиків проведення занять.

Суть залучення курсантів до виконання ролі керівника заняття полягає в тому, що викладач в ході підготовки до заняття і під час його проведення частину своїх педагогічних функцій на певний час передає курсанту.

Підготовка курсанта до виконання ролі керівника заняття здійснюється на етапах попередньої, безпосередньої підготовки та етапі проведення заняття.

© Юрчук Ю., Мацишин М., Лопаткін І.

Ключові слова: комплексна система підготовки, вогнева підготовка, керівник заняття.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Після закінчення Національної академії Державної прикордонної служби України, офіцер-випускник, який приходить у підрозділи кордону, повинен вміти організувати і якісно проводити заняття.

На практичних заняттях із використанням озброєння курсанти четвертого курсу час від часу долучалися до проведення занять як помічники керівника заняття на навчальному місці. У ході виконання цих обов'язків у курсантів були виявлені такі недоліки:

недостатні знання курсантами матеріальної частини стрілецької зброї та гранатометів;

слабке знання методик навчання з неповного розбирання та збирання після неповного розбирання стрілецької зброї, вивчення ТТХ, роботи частин та механізмів, загальної будови стрілецької зброї та гранатометів;

послідовність доведення навчального матеріалу;

недотримання часових показників;

невміння пов'язувати навчальний матеріал з сучасністю;

недотримання заходів безпеки.

У зв'язку з цим, кафедрою вогневої та тактико-спеціальної підготовки було прийняте рішення ввести тему: "Методика підготовки та проведення занять з вогневої підготовки у підрозділах (відділах ДПСУ)".

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опираються автори. У сучасній вітчизняній науковій літературі, що присвячена методиці організації та проведення занять приділяється багато уваги навчання курсантів вірній і чіткій побудові і проведенню, як теоретичних, так і практичних (виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї та гранатометів) занять з вогневої підготовки у якості керівника заняття.

У свою чергу, з огляду на проведення вищевказаного дослідження, на думку авторів, недостатньо враховано досвід дій підрозділів

Державної прикордонної служби України в районах проведення анти-терористичної операції. Автори також вказують на необхідності поетапної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до організації проведення занять з вогневої підготовки.

Метою статті є обґрунтування необхідності використання існуючих методичних підходів щодо підготовки та використання курсантів як керівників заняття з вогневої підготовки у навчальному процесі для підготовки його до самостійного проведення занять в підрозділах (органах) охорони державного кордону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчальним планом передбачені заняття з вивчення матеріальної частини озброєння, у ході проведення яких курсанти виступають у ролі керівника заняття, та практичні заняття, де курсанти виступають у ролі старшого керівника стрільби (керівника стрільби на навчальному місці) з виконанням вправ зі стрільби у тирі та на військовому стрільбищі, при цьому відпрацьовується питання етапності підготовки персоналу ДПСУ (підготовча, базова, службово-прикладна) та робота командира з підготовки стрілецької зброї та гранатометів до стрільби.

Виконання курсантами обов'язків керівника заняття є однією з ланок комплексної системи підготовки висококваліфікованих спеціалістів для підрозділів (органів) охорони державного кордону, що сприяє глибокому засвоєнню програмного матеріалу, виробленню методичних навиків проведення занять, розвитку пізнавальних, волевих і мовних процесів, розкриттю творчого потенціалу курсантів, формуванню в них працелюбності, самостійності і відповідальності під час вирішення поставлених завдань.

Суть залучення курсантів до виконання ролі керівника заняття полягає в тому, що викладач в ході підготовки до заняття і під час його проведення частину своїх педагогічних функцій на певний час передає курсанту. Обсяг функцій і час, на який вони передаються визначається з урахуванням ролі і місця того чи іншого заняття в загальній системі вивчення навчальної дисципліни, індивідуальних особливостей курсантів, рівня їх підготовленості, наявної навчаль-

но-матеріальної бази, а також умов, в яких проходить процес учіння курсантів.

Центральною ланкою в організації цієї методики є вирішення завдання якісної підготовки курсантів до виконання обов'язків в ролі керівника заняття.

Підготовка курсанта до виконання в ролі керівника заняття на кафедрі вогневої та тактико-спеціальної підготовки за конкретною темою заняття здійснюється в кілька етапів.

Зміст етапу попередньої підготовки. Етап попередньої підготовки починається за 2–3 тижні до проведення заняття. Усі курсанти навчальної групи повинні бути готові виступити у ролі керівника заняття. На попередньому етапі курсанти під час підготовки до заняття повинні надавати значення не тільки змісту навчального матеріалу, але й самій методиці проведення заняття.

Попередня підготовка починається з постановки завдань та інструктування курсантів. При цьому:

проводиться розбір теми;

визначається її місце в загальній системі вивчення навчальної дисципліни;

визначається навчальна і виховна мета;

вказується література, обсяг навчального матеріалу, який повинні засвоїти курсанти;

ставляється завдання на відпрацювання методики проведення заняття і підготовку необхідних навчально-методичних матеріалів;

доводяться контрольні строки для проведення заняття.

За 1,5–2 тижня до проведення заняття викладач повинен переконатися в тому, що курсанти, отримавши завдання на підготовку і проведення заняття, приступили до його виконання. До цього часу вони вже продумали задум проведення заняття, ознайомилися з рекомендованою літературою, приступили до документального його оформлення і підготовки дидактичних матеріалів. Робочою програмою навчальної дисципліни передбачені заняття, на яких курсанти відпрацьовують під керівництвом викладача кафедри конспекти для проведення конкретних занять. Після чого вони повинні подати ви-

кладачеві план-конспект проведення заняття, а також всі необхідні методичні і дидактичні матеріали для перевірки і затвердження.

План-конспект має включати тему заняття, цільові настанови (особливу увагу слід звертати на виховний аспект, в якому необхідно вказувати на перевагу зразків озброєння, перш за все, їх надійність), вказівки щодо форми, місця і часу проведення, визначати навчально-матеріальне забезпечення (технічні засоби навчання, наочні посібники, літературу). Крім того, план-конспект складається зі вступної частини, основної частини та заключної частини.

У вступній частині приймається доповідь про готовність персоналу до заняття, перевіряється наявність особового складу, навчально-матеріального забезпечення, озброєння, доводяться тема, мета заняття, навчальні питання, заходи безпеки. Також звертається увага на мотиваційну частину, яка повинна включати коротку історичну довідку під час вивчення того чи іншого зразка озброєння (чому ми його вивчаємо, де перебуває на озброєнні, ефективність використання у зоні антитерористичної операції). Під час проведення практичного заняття на військовому стрільбищі необхідно враховувати час на здійснення маршу до місця проведення заняття. Вступна частина проводиться протягом 5–10 хвилин.

На основну частину заняття відводиться більша частина часу, яка розкриває зміст і методику проведення навчальних питань. Вона включає схему та послідовність дій керівника і тих, хто навчається.

У заключній частині підбиваються підсумки заняття, нагадується тема, навчальні питання, ступінь досягнення мети заняття, вказуються позитивні сторони та помилки, які були допущені у ході заняття, оголошуються оцінки, при необхідності надаються відповіді на питання, ставляться завдання на самостійну підготовку, перевіряється наявність і комплектність зброї. Заключна частина проводиться протягом 5–10 хвилин.

Наступним етапом є безпосередня підготовка. Безпосередня підготовка є складовою частиною попереднього етапу і починається за 2–3 дні до початку заняття. У цей період перевіряється ступінь підготовленості курсантів навчальної групи виступити у ролі керівника

заняття, уточнюється деталі його проведення, надається необхідна допомога в усуненні тих чи інших недоліків, за необхідності організується репетиція проведення заняття. Відповідальність за підготовку курсантів до заняття несе викладач кафедри. Він зобов'язаний вжити всіх заходів для того, щоб курсанти якісно підготувалися до проведення заняття.

Під час підготовки обов'язково враховується досвід дій підрозділів в районах проведення АТО, а також на інших ділянках державного кордону. На основі аналізу цих дій створюється тактична обстановка, на фоні якої моделюються службово-прикладні вправи.

Третім етапом є безпосереднє проведення заняття. Заняття починається з доповіді курсанта, який виступає у ролі керівника заняття про готовність навчальної групи до заняття. Після привітання курсантів викладач передає повноваження в управлінні процесом учіння призначеному курсанту. Керівник заняття самостійно доводить мету і тему заняття, відпрацьовує з курсантами доручений йому обсяг навчального матеріалу.

Під час проведення практичних занять на військовому стрільбищі перевіряються дії старшого керівника стрільби перед здійсненням маршу, в ході здійснення маршу та по прибутті до місця проведення заняття відпрацьовуються такі питання шляхом подачі ввідних, на які він повинен зреагувати:

- виявлення несправностей автотранспорту під час руху;
- перевірка сигналів управління тощо.

У ході проведення заняття викладачі аналізують і оцінюють: ступінь досягнення поставленої керівником заняття навчально-виховної мети;

- методику проведення заняття;
- дотримання курсантами дисципліни, заходів безпеки.

Втручатись у дії курсанта, якщо він не допускає грубих помилок, заходів безпеки не рекомендується. Однак необхідно уважно стежити за правильністю використання керівником заняття навчального матеріалу і за необхідності в доброзичливій формі поправляти його, а також контролювати якісне відпрацювання цього матеріалу.

Розбір дій керівника заняття проводиться безпосередньо після виконання ним своїх обов'язків або наприкінці заняття, під час підбиття загальних підсумків. При проведенні розбору дій курсанта – керівника заняття – спочатку потрібно надати слово курсантам навчальної групи, а лише потім має виступити викладач. Під час підбиття підсумків роботи керівника заняття викладач повинен відмітити:

- позитивні сторони організації і проведення заняття;
- ступінь відпрацювання навчального матеріалу;
- характер роботи навчальної групи, прагнення підтримати свого товариша, надати йому допомогу;
- характерні недоліки дій керівника заняття і навчальної групи в цілому, а також шляхи їх усунення.

Оцінка керівника заняття, а також характерні позитивні і негативні моменти в ході підготовки і проведення заняття доводяться до відома командирів курсантських підрозділів.

Висновки і напрями подальших досліджень. Таким чином, підготовка курсантів до проведення занять базується на чіткій методиці, поетапно, з урахуванням досвіду дій підрозділів ДПСУ в районах проведення АТО.

Список використаної літератури

1. Методика вогневої підготовки прикордонних підрозділів : навчальний посібник. / Пашинський П. Е., Марюха В. В. – Хмельницький : Видавництво НАПВУ – 2002 р. – 200 с.
2. Про підготовку особового складу Державної прикордонної служби України у 2017 році : наказ Голови ДПСУ № 188 від 13.12.2016.
3. Курс стрільб зі стрілецької зброї, бойових машин, катерів морської охорони в Державній прикордонній службі України. Затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 10 травня 2016 року № 87.
4. Методика проведення практичного заняття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://m.pidruchniki.com/7015/pedagogika/met>
5. Підготовка до проведення занять / Військова педагогіка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://arsenal-info.ru/book>

Рецензент – кандидат психологічних наук, доцент Тробюк В. І.

Юрчук Ю. Г., Мацішин Н. А., Лопаткин И. В. **Методические рекомендации по привлечению курсантов к организации и проведению занятий по огневой подготовке**

В статье авторами акцентируется внимание на выполнении курсантами обязанностей руководителя занятия, что есть одной из составляющих комплексной системы подготовки высококвалифицированных специалистов для подразделений ГПСУ, что благоприятствует глубокому усвоению программного материала, развитию методических навыков проведения занятий.

Сущность привлечения курсантов к выполнению роли руководителя занятия заключается в том, что преподаватель в ходе подготовки к занятию и во время его проведения часть своих педагогических функций на определенное время передает курсанту.

Подготовка курсанта к выполнению роли руководителя занятия осуществляется на этапах предварительной, непосредственной подготовки и этапа проведения занятия.

Ключевые слова: комплексная система подготовки, огневая подготовка, руководитель занятия.

Yurchuk Yu., Matsyshyn M., Lopatkin I. **Methodical Recommendations for Cadets Engagement into the Organization and Conducting Fire Trainings**

A fourth year cadets have been engaged into the process of conducting fire trainings as assistants of the training instructors at the studying point. During performing these duties such drawbacks as insufficient level of knowledge in small arms and grenade launcher; weak training method knowledge in tactical-technical characteristics; general armament set; time discrepancy, etc. were detected. In connection with them, the chair of fire and tactically special preparation made a decision to implement a new topic: "Training method and performing fire trainings in the divisions of the State Border Guard Service of Ukraine"

One of the main point of an integrated system of a high-level specialists preparation for the State Border Guard Service divisions is a fulfillment

a training instructor duties by cadets, that promotes a deep knowledge in mastering the curriculum and acquiring skills for a training conducting.

The essence of cadet's engagement in performing as a training instructor is that the instructor grants its temporary pedagogical functions to a cadet. Cadet's preparation is carried out by the stages of preliminary, direct preparation and conducting stage.

The analysis is held directly after the performance of duties or at the end of training during the general summing up.

The estimation of the head of training and also positive and negative moments during training preparation and conducting are reported to the commanders of cadets divisions.

Keywords: *compound system of preparedness, gun fire training, instructor of a period.*